

SKÚSENOSTI ZO ZVYŠOVANÍM BOJOVEJ POHOTOVOSTI VOJSKOVÉHO LETECTVA

Uskupenie vojsk NATO proti ČSSR predstavuje významnú vojenskú silu, ktorá je schopná s využitím modernej tankovej techniky, taktického a vojskového letectva, taktických a operačno-taktických rakiet, prieskumných palebných systémov, vysoko presných zbraní a ďalších palebných prostriedkov plniť so značnou efektívnosťou stanovené úlohy pri začatí agresie proti ČSSR a ďalším štátom Varšavskej zmluvy. Proti tejto hrozbe treba mať nemenej kvalitnú silu a udržiavať ju trvale vo vysokej bojovej pohotovosti na obranu výdobytkov socializmu.

Palebná sila našich vševojskových armád v posledných rokoch značne vzrástla. K tomuto faktu významnou mierou prispelo aj prezborenie nášho vojskového letectva a jeho organizačné včlenenie do zostavy pozemných vojsk.

Bojové vlastnosti vojskového letectva ho predurčujú na plnenie dôležitých bojových úloh, ktoré majú vplyv na výsledky boja a operácie. Nárastom bojových možností vojskového letectva sa posilnil jednotný operačno-taktický palebný systém vševojskovej armády tvorený raketovým vojskom a delostrelectvom a vojskovým letectvom armády. Tento systém umožňuje súčasne aj postupné pôsobenie na objekty a vojská nepriateľa do celej hĺbky operácie.

Z nárastu úlohy vojskového letectva vo vševojskovom boji a operácii vyplýva aj mimoriadny nárast dôležitosti jeho vysokej bojovej pohotovosti a všestrannej pripravenosti.

Vysoká bojová pohotovosť vojsk je v súčasnosti charakterizovaná úrovňou ich pripravenosti na splnenie bojových úloh podľa ich predurčenia.

Bojová pohotovosť a efektívne bojové použitie vojskového letectva je v značnej miere závislé od vhodných organizačných štruktúr jednotiek a útvarov, od doplnenosti a vyčvičnenosti ich príslušníkov, ich morálno-bojových vlastností, disciplíny, od výzbroje a jej udržiavania v bojaschopnom stave, schopnosti veliteľov veliť vojskám a od zodpovedajúceho systému velenia. Ďalším veľmi dôležitým prvkom vysokej bojovej pohotovosti a predpokladom úspechu vojskového letectva v bojovej činnosti je tiež jeho všestranné zabezpečenie (bojové, špeciálne technické a tylové zabezpečenie).

Praktické skúsenosti ukazujú, že treba venovať sústavnú a vyváženú pozornosť všetkým uvedeným prvkom, ovplyvňujúcim a podmieňujúcim zvyšovanie bojovej pohotovosti vojskového letectva. Podceňovanie ktoréhokoľvek z uvedených prvkov má za následok podstatné narušenie bojovej pohotovosti ako celku. Nemožno ich oddeľovať od seba, ale vždy vidieť základný cieľ opatrení vedúcich k vysokej bojovej pohotovosti: aby jednotky a útvary vojskového letectva boli v minimálnom čase po vydaní úlohy schopné viesť aktívnu a vysoko účinnú bojovú činnosť na odrazenie a zničenie nepriateľa.

Princíp vysokej bojovej pohotovosti má význam v mieri aj v bojovej činnosti. Vyžaduje, aby vojská boli trvale pripravené reagovať na vznikajúcu situáciu.

Možnosť, že armády štátov NATO začnú agresiu prekvapivým napadnutím vyžaduje, aby už v mieri boli udržiavané v stálej bojovej pohotovosti sily a prostriedky, schopné odraziť

úbery zo vzduchu, zabezpečiť bojovú činnosť v prihraničnom priestore, úspešné rozvinutie vojsk a zmocniť sa od začiatku vojny celkovej iniciatívy. To vyžaduje, aby síly a prostriedky vojskového letectva ČSĽA, rozmiestnené v prvom operačnom slede armád štátov Varšavskej zmluvy, boli už v mieri v zložení a organizácii, ktoré im zabezpečujú splnenie určených úloh bez dodatočného dopĺňovania. Vojskové letectvo ČSĽA sa skladá z útvarov stálej bojovej pohotovosti (letecké bojové útvary letectva frontu, letectva PVOŠ a vojskového letectva) a taktiež z útvarov so zníženými počtami (letecké technické útvary operačného a vojskového letectva). Táto skutočnosť môže v prvých hodinách po začatí prekvapivej agresie nepriateľa záporne ovplyvniť bojový potenciál vojskového letectva ČSĽA, najmä vývoz munície, materiálu, prípravu pristávacích plôch a ďalšie úlohy tylového zabezpečenia.

Jednou z uvažovaných ciest pre zvýšenie bojovej pohotovosti vojskového letectva za súčasných podmienok vedenia obrannej operácie je vytypovanie, rekognoskácia, prípadne stavebná príprava pristávacích plôch pre vrtuľníky podľa plánu obrannej operácie frontu (armády). Do blízkosti takto vyčlenených (prípadne upravených) plôch možno deponovať potrebný materiál, pohonné hmoty a leteckú muníciu. Tým vytvorí predpoklady pre rýchly rozptyl vojskového letectva, zvýšenie jeho odolnosti a okamžité vedenie bojovej činnosti.

Reorganizácia vojskového letectva ČSĽA v osemdesiatych rokoch spôsobila jeho premenu z pomocného druhu letectva na reálnu a veľmi účinnú bojovú silu. Zároveň bol uskutočnený doslova historický prelom – začlenenie jednotiek a útvarov vojskového letectva do zväzkov a zväzov pozemných vojsk a pod velenie vševojskových veliteľov. Vševojskovi velitelia tak získali nielen palebnú silu a mobilnosť, akú im môže zabezpečiť iba využitie vzdušného priestoru, ale zároveň aj množstvo nových povinností, napr. starať sa o vysokú bojovú pohotovosť leteckých útvarov vojskového letectva, ktorá je najdôležitejšia.

Decentralizovaná organizačná štruktúra nie je prostým opakovaním začlenenia vojskového letectva k vševojskovým zväzkom. Nový systém je postavený na vyššej kvalite. Organizačná štruktúra je doplnená zodpovedajúcim systémom velenia. K tomu napomohlo využitie sovietskych skúseností a skutočnosť, že v ČSĽA sa už niekoľko rokov overovali (podľa odporúčania štábu Spojených ozbrojených síl) nové prvky a zásady organizačnej štruktúry a systému velenia.

V dôsledku zavádzania nových organizačných štruktúr, leteckej techniky a výstavby systémom orgánov velenia došlo u vojskového letectva k podstatnému omladeniu lietajúceho a technického personálu aj príslušníkov štábov. S tým súvisí pomerne nízka úroveň bojovej pripravenosti a teda aj bojovej pohotovosti vojskového letectva.

Velenie letectva v spolupráci s veliteľmi vševojskových armád prijímajú energické opatrenia pre zlepšenie vycvičenosti leteckého personálu.

Jednou z účinných foriem hľadania opatrení na zvýšenie bojovej pohotovosti vojskového letectva bola aj vojenskovedecká konferencia organizovaná Veliteľstvom letectva FMNO v marci 1988. Z jej rokovania vyplynul rad odporúčaní. Rokovanie pomohlo ujednotiť názory vševojskových a leteckých veliteľov na prvoradé úlohy pri zvyšovaní bojovej pohotovosti a na miesto a úlohu vojskového letectva v súčasnom boji, operácii, a na spôsoby velenia jednotkám a útvarom pri mierovom výcviku a pri vedení bojovej činnosti.

V praxi je overený poznatok, že vysoká bojová pohotovosť a efektívnosť bojového použitia síl a prostriedkov vojskového letectva závisí najmä od schopností lietajúceho personálu splniť bojovú úlohu. Taktiež závisí od zručnosti veliteľov, štábov a veliteľských stanovišť riadiť útvary a jednotky v období prípravy a vedenia bojovej činnosti. Je logické, že hlavné úsilie riadiacich orgánov je zamerané predovšetkým na dve oblasti:

- urýchlený výcvik lietajúceho personálu na získanie zodpovedajúcej triedy a obnovenie triednosti pilotov, preškolovaných na moderné typy leteckej techniky.
- prípravu orgánov bojového velenia a smien veliteľských stanovišť a stmelenie štábov.

Osvedčuje sa organizácia lietania mladých a preškolovaných pilotov vojskového letectva v kurzoch pre získanie a zvýšenie triednosti. Ukazuje sa, že takto možno skrátiť cyklus výcviku na prvú triedu v priemere o jeden rok oproti výcviku u útvarov. Na určitý čas boli obmedzené aj súčinnosťne lety, ktoré najmä u pilotov bez triedy a u nositeľov tretej triedy neprinášajú efektívne využitie času na zvyšovanie triednosti.

Obdobným spôsobom (v kurzoch) je organizovaný aj výcvik mladých letovodov a leteckých návodných. Príslušníci veliteľstiev letectva armád a štábov útvarov sú precvičovaní v rámci komplexných štábnych nácvikov, veliteľsko-štábnych cvičení a cvičení s vojskami na zladenie činnosti v rámci vševojskových štábov a pri riadení jednotiek a útvarov.

Všetky opatrenia sú podporené priebežným skvalitňovaním systému velenia a jeho vybavovaním novou výkonnou spojovacou a RTZ technikou a zavádzaním prvkov PASUV.

Systém vyzrozenia a uvádzania útvarov vojskového letectva do vyšších stupňov bojovej pohotovosti je praktikovaný podľa osvedčeného systému, rozpracovaného, dlhodobo overovaného u letectva frontu a pozemných útvarov. Značným prínosom bolo zavedenie individuálnych prostriedkov vyzrozenia Svitava, ktoré umožňujú dodržiavanie vysokej bojovej pohotovosti a zároveň aj regeneráciu psychických a fyzických síl vojakov z povolania.

Nová organizačná štruktúra vojskového letectva a systém velenia a podriadenosti se za krátky čas v podstate osvedčili. Ukázali sa však aj niektoré nedoriešené otázky, vystupujúce v ČSĽA do popredia výraznejšie než napr. v Sovietskej armáde. V ČSĽA sa okrem iného ukazuje, že prílišná a možno povedať predčasná decentralizácia vojskového letectva má dopad na jeho bojovú pohotovosť a pripravenosť. Konkrétne sa jedná o vrtuľníkové odriady (dva vrtuľníky Mi-2). V takejto jednotke sú vážne narušené predpoklady pre plnohodnotný letecký výcvik a rast odbornej úrovne lietajúceho personálu. Nejestvuje dostatočná zastupiteľnosť jednotlivých odborností ILS; neprítomnosť jediného odborníka alebo jeho vyradenie podstatne komplikuje prípravu vrtuľníka na opakovaný let. Podstatne narastajú problémy s tylovým zabezpečením pri mierovom výcviku. Skúsenosti z cvičení ukazujú na značné problémy s velením a koordináciou bojovej činnosti.

Potrebu udržať požadovaný stupeň bojovej pohotovosti, úroveň letovej prípravy, kvalitu ošetrovania leteckej techniky a komplexné tylové zabezpečenie viedli k rozhodnutiu dočasne sústrediť vrtuľníkové odriady na letiská vrtuľníkových letiek armádnej podriadenosti.

Podľa skúseností ČSĽA sa javí aj z hľadiska udržania vysokej bojovej pohotovosti ako vhodnejšie vybudovať jednotky a útvary vojskového letectva na stupni vševojskovej armády a po ich doplnení pristúpiť k výstavbe jednotiek na úrovni vševojskových divízií. Pritom nevytvárať malé, nekompletné štruktúry typu odriadov u všetkých zväzkov súčasne. Výhodnejším sa javí buď posilniť armádny komplet o útvar, určený na vyčleňovanie pre zväzky podľa vývoja situácie, alebo budovať plnohodnotné letky o počte 12 až 16 vrtuľníkov u rozhodujúcich zväzkov a ich počet postupne rozširovať na ďalšie zväzky. Prílišné rozptýlenie síl a prostriedkov je krajne neefektívne, tak pre mierový výcvik, ako i pre bojové použitie. Vytvára zásadné problémy pri udržiavaní stálej bojovej pohotovosti prakticky vo všetkých jej prvkoch.

Vo vojskovom letectve ČSĽA je po vykonanej reorganizácii venovaná maximálna pozornosť dosiahnutiu plnej bojaskopnosti a vysokej bojovej pohotovosti. Na dosiahnutie tohto cieľa sa využívajú skúsenosti Sovietskej armády a poznatky, získané pri začlenení vrtuľníkov k vševojskovým zväzkom začiatkom sedemdesiatych rokov.

Napriek krátkemu času pre získanie preverených záverov možno konštatovať, že nový organizačný model a systém velenia môžu mať kladný vplyv na bojovú pohotovosť vojskového letectva. Zároveň sa ukazuje, že najvážnejším problémom pre udržiavanie vysokej trvalej bojovej pohotovosti sú organizačné štruktúry. V prípade prílišnej decentralizácie jednotiek je problematické dosahovať dodržiavanie predpísaných noriem bojovej pohotovosti.

Po období dobudovania vojskového letectva budú skúsenosti zo zvyšovania bojovej pohotovosti u letectva frontu a PVOŠ v plnej miere využité aj v štáboch a vojskách vojskového letectva.